

CABINET CYNGOR GWYNEDD

Dyddiad y cyfarfod	28 Mehefin 2022
Aelod Cabinet	Y Cyngorydd Dilwyn Morgan
Swyddog cyswllt	Alun Gwilym Williams, Uwch Reolwr Busnes
Teitl yr adroddiad	Ffioedd Preswyl a Nyrsio 2022/23

1. Y penderfyniad a geisir

I godi ffioedd safonol preswyl a nyrsio Gwynedd ar gyfer y flwyddyn ariannol 2022/23. Yr argymhelliad yw gosod ffioedd yn unol ag Opsiwn B yn yr adroddiad, a'u gweithredu yn unol ag amodau a thelerau'r Cyngor.

2. Penderfyniad Blaenorol

- 2.1 Mae'r Cyngor yn gosod ffioedd safonol yn flynyddol sydd yn cael eu talu i gartrefi preswyl a nyrsio preifat Gwynedd. Mae ffi wahanol ar gyfer pedwar math gwahanol o ofal (Preswyl, Preswyl EMI sef pobl hŷn â phroblemau cof, Nyrsio a Nyrsio EMI). Mae'r ffioedd yn cael eu hargymell yn dilyn trafodaethau rhanbarthol gydag awdurdodau leol eraill gogledd Cymru yn ogystal â Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr. Mae rhai darparwyr yn cyfrannu at y gwaith yma er mwyn i ni gael gwell dealltwriaeth o wir gost gofal preswyl a nyrsio.
- 2.2 Mae'r Cod Ymarfer Rhan 4 a 5 (Codi Tal ac Asesu Ariannol) sydd wedi ei osod yn unol â Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 yn datgan fod angen i awdurdodau lleol ystyried cost gofal o ansawdd da wrth gyfarfod ag anghenion unigolyn er mwyn gwneud yn siwr fod y lleoliad gofal yn gallu cyfarfod eu hanghenion. Ar y sail yma y gosodir ffi safonol.
- 2.3 Yng nghyfarfod y Cabinet ar 8 Mehefin 2022, cymeradwywyd ffioedd safonol preswyl a nyrsio Gwynedd ar gyfer 2022/23 fel a ganlyn :

Ffi 2022/23	£ wythnosol	Cynnydd ar ffi 2021/22
Preswyl	627	7%
Preswyl EMI	695	6.76%
Nyrsio	731*	6.87%
Nyrsio EMI	774*	7.2%

*ddim yn cynnwys cyfraniad y Bwrdd Iechyd at gostau nyrsio

- 2.4 Fel rhan o'r penderfyniad, gofynnodd y Cabinet i Swyddogion y Cyngor asesu'r posibilrwydd o godi'r ffioedd safonol ymhellach ar gyfer 2022/23, drwy gysidro fforddiadwyedd a chynaliadwyedd talu ffioedd uwch i gefnogi'r sector.

3 Cefndir

- 3.1 Mae cynaliadwyedd y farchnad gofal yn un o brif risgiau'r sector gofal, ac mae hyn wedi ei gynnwys ar gofrestr risg yr adran. Un o'r ffactorau pwysicaf er mwyn ymateb i'r risg ydi sicrhau fod y ffioedd mae'r Cyngor yn eu gosod yn hybu ac yn cynnal marchnad gofal sefydlog a chynaliadwy.
- 3.2 Cafodd nifer o elfennau eu bwydo mewn i'r ffioedd gwreiddiol ar gyfer 2022/23:
- Lefelau chwyddiant CPI (*Consumer Price Index*) ar y pryd, sydd wedi cynyddu yn sylweddol yn y cyfamser.
  - Yr angen i dalu Cyflog Byw Gwirioneddol i holl weithwyr y sector gofal
  - Cynnydd yng nghostau polisiau yswiriant preswyl a nyrsio
  - Gwybodaeth o holiaduron rhanbarthol gan ddarparwyr
  - Gwaith rhanbarthol ar y model 'Laing & Buisson' (model cenedlaethol sy'n ceisio safoni gwir gost gofal preswyl a nyrsio).
  - ROI (*Return On Investment*) safonol o 10% ar draws pob categori o ofal.
- 3.3 Er bod ffioedd yn cael eu gosod gan ddefnyddio model/fframwaith rhanbarthol, mae modd dehongli'r model yn wahanol a gwneud addasiadau lleol. Er bod ffioedd safonol siroedd gogledd Cymru i gyd yn gymharol debyg, roedd mân wahaniaethau rhwng ffioedd pawb ar gyfer 2022/23.
- 3.4 Roedd setliad y Cyngor gan Lywodraeth Cymru yn uwch ar gyfer 2022/23, lle derbyniodd Gwynedd gynnydd i'r setliad o 8.8%. Derbyniwyd swm gan Lywodraeth Cymru hefyd i alluogi'r Cyngor i dalu'r Cyflog Byw Gwirioneddol i staff gofal. Bydd swm setliad Gwynedd yn dychwelyd i lefelau is ar ôl 2022/23, gyda chynnydd o 3.5% ar gyfer 2023/24 a 2.4% ar gyfer 2024/25. Mae cyfle eleni (2022/23) i ymateb i'r her sydd yn ein hwynebu drwy gynnig ffioedd sydd yn cyfleu gwir gost gofal o safon i ddarparwyr.
- 3.5 Mae cryn sylw a beirniadaeth wedi bod yn y cyfryngau i lefelau ffioedd gogledd Cymru o'u cymharu gyda ffioedd sy'n cael eu gosod gan siroedd y de. Ar hyn o bryd mae lefelau ffioedd Gwynedd a gweddill cynghorau'r gogledd ymysg yr isaf yng Nghymru.

4 Diweddariad/Opsiynau

- 4.1 Yn dilyn gosod y ffioedd safonol uchod, anfonwyd neges allan ar 14 Mawrth 2022 i hysbysu darparwyr preswyl a nyrsio preifat o ffioedd safonol Gwynedd ar gyfer 2022/23. Nodwyd yn glir yn y neges yma fod gwaith pellach i'w wneud yng Ngwynedd i edrych ar y posibilrwydd o dalu ffi safonol uwch. Nodwyd fod adroddiad i ddod nôl i'r Cabinet wedi i'r swyddogion perthnasol gael cyfle i asesu fforddiadwyedd a chynaliadwyedd talu'r ffioedd uwch.

- 4.2 Cafodd £1.6m ei neilltuo ar gyfer y posibilrwydd o godi ffioedd safonol Preswyl a Nyrsio Gwynedd ymhellach ar gyfer 2022/23, a'r posibilrwydd o ôl ddyddio'r ffioedd i 1/4/22. Dyma'r opsiwn oedd yn cael ei gysidro ar y pryd (Opsiwn A):

Opsiwn A 2022/23	£ wythnosol	Cynnydd ar ffi 2021/22
Preswyl	671	14.5%
Preswyl EMI	768	18%
Nyrsio	756*	10.5%
Nyrsio EMI	880*	21.9%

- 4.3 Dangosodd dadansoddiad y byddai'n gynaliadwy ac yn fforddiadwy i ymrwymo hyd at £1.6m i gynyddu ffioedd preswyl a nyrsio Gwynedd. Ceir dadansoddiad o gynaliadwyedd y cynigion a'i fforddiadwyedd yn **Atodiad A**.
- 4.4 Wedi ystyried yr elfennau a nodir yn 3.2 uchod, cadarnhawyd hefyd y byddai'r swm yma yn sicrhau ein bod yn ariannu gwir gostau gofal.

- 4.5 Ers i'r ffioedd safonol gael eu gosod ar gyfer 2022/23 ar 8 Mawrth 2022, mae wedi dod yn fwy amlwg nag erioed fod lleoliadau nyrsio/dementia yn brin yng Ngwynedd. Mae'r diffyg yma yn cael ei adlewyrchu yn y ffioedd sydd yn cael eu hawlio gan rai o'r darparwyr nyrsio/dementia. Mae cyflenwad digonol o leoliadau preswyl, ond prinder lleoliadau nyrsio a dementia. Yr argymhelliad felly yw i gynyddu'r holl ffioedd ond i flaenoriaethu'r ffioedd nyrsio a dementia ar gyfer cynnydd uwch er mwyn cynnal y farchnad. Dyma'r ffioedd sydd yn cael eu hargymell (Opsw'n B):

Opsw'n B 2022/23	£ wythnosol	Cynnydd ar Ffi 2021/22
Preswyl	645	10%
Preswyl EMI	780	19.8%
Nyrsio	800*	17%
Nyrsio EMI	900*	24.7%

- 4.6 Mae'r sefyllfa sy'n wynebu'r Adran ar hyn o bryd o ran cynaliadwyedd a fforddiadwyedd gofal preswyl a nyrsio yn gwneud y drafodaeth 'prynu neu ddarparu' yn flaenoriaeth. Mae angen edrych ar ba wasanaethau allwn ni gynnig yn fewnol, e.e. oes modd ehangu ein gofal dementia, ac ydi darparu gofal nyrsio yn fewnol yn opsiwn. Bydd adroddiad pellach yn dod gerbron y Cabinet dros yr wythnosau nesaf yn benodol ar y mater yma.

5 Crynodeb

I grynhoi, os am gynyddu ffioedd Preswyl a Nyrsio safonol Gwynedd o 1 Ebrill 2022 er mwyn cynnal y farchnad, mae dau opsiwn yn cael ei gynnig i'r Cabinet am benderfyniad:

	Opsiwn A	Opsiwn B
	£ yr wythnos	£ yr wythnos
Preswyl	£671	£645
Preswyl EMI	£768	£780
Nyrsio	£756*	£800*
Nyrsio EMI	£880*	£900*

*ddim yn cynnwys cyfraniad y Bwrdd Iechyd at gostau nyrsio

Opsiwn A – Fforddiadwy o fewn y £1.6m sydd wedi ei glustnodi, ond ni fyddai'n gynaliadwy er mwyn cyfarch y galw am ofal Nyrsio a Dementia.

Opsiwn B - Fforddiadwy o fewn y £1.6m sydd wedi ei glustnodi, ac yn fwy cynaliadwy er mwyn cyfarch y galw am ofal Nyrsio a Dementia. Byddai'r ffi yn ariannu gwir gostau gofal.

6 Goblygiadau/Risgiau

- 6.1 Byddwn yn camu i ffwrdd o ffioedd safonol gogledd Cymru. O ystyried fod ffioedd pawb yn wahanol bellach beth bynnag, a chynghorau yn addasu canlyniadau'r model yn lleol, mae marc cwestiwn dros ddyfodol y broses ranbarthol beth bynnag. Mae rhai o gynghorau eraill gogledd Cymru eisoes wedi nodi eu bod yn adolygu eu ffioedd yn sgil y cynnydd yn y costau a'r pwysau ar draws y sector.
- 6.2 Y prif risg ar hyn o bryd yw nad yw'r tîm oedolion mewn sefyllfa i gomisiynu lleoliadau o'r newydd gyda rhai darparwyr gan eu bod yn gwrthod ffioedd safonol y Cyngor. Yn y cyfamser mae unigolion yn aros i gael eu rhyddhau o'r ysbyty/symud o sefyllfaoedd bregus adref, ac mae peryg na fyddwn yn cyfarch anghenion oedolion mewn rhai sefyllfaoedd os yw'r sefyllfa'n parhau. Bydd cynyddu'r ffioedd yn golygu gallu ail afael mewn trafodaethau gyda'r darparwyr yma, gan obeithio ail gychwyn comisiynu lleoliadau ar unwaith.
- 6.3 Byddai dod i gytundeb cyfredol ar y ffioedd newydd gyda'n Darparwyr yn ein rhoi mewn sefyllfa gadarn gyfreithiol i'r dyfodol.

- 6.4 Mae nifer o unigolion/teuluoedd yn talu 'top up' ar ben ffioedd y Cyngor yn hanesyddol, er mwyn cael lleoliadau i aelodau teulu mewn Cartrefi sydd yn hawlio eu bod yn cynnig gwasanaethau 'arbenigol' uwchben y gofal safonol. Mae marc cwestiwn dros briodoldeb y 'top up' yma mewn rhai achosion, a bydd gosod ffioedd uwch yn ein galluogi i gychwyn proses o ddod a'r 'top ups' yma i ben mewn cymaint o leoliadau ac sy'n bosib, fel amod o dalu'r ffioedd newydd.
- 6.5 Mae cyfraniadau oedolion at eu gofal wedi eu hasesu ers 1/4/22. Ni fydd modd hawlio incwm ychwanegol gan unigolion nôl i 1/4/22 er mwyn cyd fynd gyda'r ffioedd, felly wrth gynyddu'r ffioedd bydd cost 'un tro' o £12k, a bydd angen darganfod y swm yma o gyllidebau'r Adran.

7.0 Unrhyw ymgynghoriadau a gynhaliwyd cyn argymell y penderfyniad:

Mae'r argymhelliad yn seiliedig ar waith a gynhaliwyd yn rhanbarthol mewn ymgynghoriad a'r sector gofal.

8.0 Dyletswyddau Statudol

- 8.1 Mae'r Cyngor yn ddarostyngedig i dyletswyddau sector cyhoeddus dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010 (gan gynnwys dyletswyddau sector gyhoeddus Cymreig). Yn unol â'r dyletswyddau cyfreithiol yma wrth wneud penderfyniadau mae rhaid i'r Cyngorau dalu sylw dyledus i'r angen (1) i ddiddymu gwahaniaethu anghyfreithiol (2) hyrwyddo cyfle cyfartal a (3) meithrin perthnasau da ar sail y nodweddion gwarchoddedig. A rhoddir sylw dyledus i'r ddyletswydd cymdeithasol economaidd dan Adran 1 o'r Ddeddf. Paratowyd asesiad ardrawiad cydraddoldeb sydd wedi'i atodi yn Atodiad B. Mae gofyn i'r Cabinet ddal sylw at ei ganfyddiadau wrth ddod i benderfyniad. Nid yw'r asesiad yn adnabod unrhyw ardrawiad penodol yn deillio o'r penderfyniad.
- 8.2 Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 yn ymwneud â gwella llesiant cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol Cymru. Mae'r ddeddf yn gosod dyletswydd llesiant ar gyrff cyhoeddus sydd wedi'i anelu at gyflawni 7 o nodau lleisant, sef Cymru sydd yn lewyrchus, gydnerth, iachach, mwy cyfartal gyda chymunedau cydlynus a diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu ac sy'n gyfrifol ar lefel fyd-eang. Mae'r argymhelliad wedi'i baratoi gan ddal sylw at ofynion y Ddeddf.

Swyddog Monitro:

Cynigir argymhelliad ar gyfer gosod y ffi safonol ar gyfer 2022/23 yn yr adroddiad sydd yn seiliedig ar ffactorau penodol sydd wedi eu hesbonio a chloriannu. Mae hyn felly yn gosod ffi sydd yn gynydd ar sail rhesymegol. Mae'r adroddiad yn datgan y rhesymau am yr argymhelliad.

Y Pennaeth Cyllid:

Wrth osod cyllideb 2022/23 yn y Cyngor Llawn yn ei gyfarfod ar 3 Mawrth 2022, neilltuwyd swm darbodus i sicrhau bod adnoddau ar gael i ariannu cynnydd yn y ffioedd. Nodwyd yn glir bryd hynny fod angen cyfle i ystyried yr holl oblygiadau i ddefnyddwyr gwasanaeth, darparwyr a rhanddeiliaid eraill cyn dod i gasgliad terfynol ar y ffioedd ar gyfer y flwyddyn. Yn dilyn yr ymarferiad, rwyf o'r farn fod Opsiwn B yn fforddiadwy a chynaliadwy, gyda gwybodaeth am yr ystyriaethau fforddiadwyedd ariannol sydd wedi ei baratoi gan swyddogion Cyllid wedi cael eu cynnwys yn Atodiad A o'r adroddiad. Rwyf wedi cynorthwyo awdur yr adroddiad gyda'r wybodaeth ariannol ac rwyf yn fodlon gyda'i gywirdeb.